

Dílo: Sophiina volba (W. Styron)

Předmět: ČJ - rozbor děl

Přidal(a): TerkaCZ

Rozbor díla: Sophiina volba

Základní charakteristika

- **Literární forma:** próza
- **Literární druh:** epika
- **Literární žánr:** psychologický román s prvky historického i společenského dramatu
- **Rok vydání:** 1979 (v češtině 2001, překlad Radoslav Nenadál)
- **Určeno:** čtenářům s zájmem o psychologii, historii 2. světové války, šoa a morální dilemata

Téma

- Tragédie a trauma holocaustu a jejich dopad na jednotlivce. Příběh líčí osudy Sophiiny, ženy s tragickou minulostí z koncentračního tábora, a jejího partnerského vztahu v poválečném New Yorku.
- Morální volby a osudová rozhodnutí prožívající na pozadí válečných hrůz.
- Láska, vina a odpuštění v extrémních životních situacích.
- Vztahy mezi postavami v prostředí poválečného New Yorku.
- Konflikt dobra a zla, hledání smyslu v nesmyslnosti války.

Motivy

- Holocaust jako nezměrné zlo, symbolizované Sophinou traumatickou volbou.
- Vina a nevinnost, trest a odpuštění.
- Láska, žárlivost, přátelství a zrada.
- Vnitřní zápasy a psychické následky válečného utrpení.
- Tajemství minulosti a její nezapomenutelnost.

Hlavní myšlenka

- Ukázat, jak hluboké trauma a historické krutosti formují lidské osudy a morální svědomí.
- Ukázat nemožnost jednoznačného úsudku o lidských činech, zejména v extrémních podmínkách.
- Reflexe viny, trestu, soucitu a možnosti smíření po utrpení.
- Význam osobních rozhodnutí v kontextu historických událostí.

Námět

- Styron byl inspirován skutečnými osudy přeživších holocaustu, zejména traumaty, která nesli po zvěrstvech druhé světové války. Přesnějším impulzem byla jeho setkání s přeživšími, jejich vyprávění a vnitřní dramatika jejich životů, konkrétně i tragická volba, kterou musela učinit jedna žena během transportu do koncentračního tábora.
- Autor chtěl zpracovat téma morálních dilemat, viny a lidské psychiky při extrémních situacích, což jej vedlo k hlubokému psychologickému a historickému románu.
- Styron čerpal také z osobních zkušeností s psaním a svým životním obdobím (včetně časů, kdy se snažil prosadit jako spisovatel v New Yorku).

Kompozice a struktura

- Román má retrospektivní složení, vyprávění je vedeno formou vzpomínek hlavního hrdiny Stinga.
- Chronologie je přerušovaná, prolíná současnost s minulostí, kdy se odkrývají problémy a traumatické události Sophina života.
- Text je rozdělen do kapitol s výraznými psychologickými a filosofickými úvahami.
- Kombinace realistického a symbolického vyprávění.

Vypravěč a úhel pohledu

- Ich-forma – vypravěčem je Stingo, který reflektuje své zkušenosti se Sophií a Nathem.
- Vypravěč je subjektivní a intimní, často se věnuje filozofickým úvahám a vnitřním konfliktům.
- Pozorovatel a aktér zároveň, spoluprožívá trauma postav.

Jazyk a styl

- Jazyk je spisovný, emotivní, bohatý na obrazy a symboliku, s existenciálními reflexemi.
- Používá metafory a lyrické pasáže, které zdůrazňují psychickou tíhu a atmosféru.
- Styl je propracovaný, kombinující realistické popisy s poetickými momenty.
- Použití citací a odkazů na literární a filozofické texty (např. Rainer Maria Rilke).

Použité prostředky

- Symbolismus – Sophiina volba jako metafora nejhoršího možného dilema.
- Kontrast – světlo a tma, láska a nenávisť, minulost a přítomnost.
- Psychologický rozbor postav jako jádro díla.
- Flashbacky a retrospektivní dějové linie.
- Ironie vyvážená tragikou.

Charakteristika postav

- **Sophie:** Tragická žena, přeživší holocaust s tíživou minulostí a nevyřčenou vnitřní bolestí; symbol utrpení i odolnosti.
- **Stingo:** Mladý idealistický spisovatel, pozorovatel, který zkoumá a pomáhá odkrývat temné stránky Sophie a jejího příběhu.
- **Nathan:** Sophiin manžel, genialní, ale rozpolcený vědec, vztah s ní je složitý, plný vášně a komplikací.
- Další postavy jsou spjaty s prostředím New Yorku a doplňují dramatický konflikt příběhu.

Časoprostor

- **Místo:** Poválečný New York, ale retrospektivně i koncentrační tábory v Evropě během druhé světové války.
- **Čas:** 1947 (současnost vyprávění) a období 2. světové války (vzpomínky).

Stručný obsah

Román „Sophiina volba“ vypráví příběh mladého spisovatele Stinga, který se po válce usadí v New Yorku a naváže blízký vztah s tajemnou Sophie a jejím manželem Nathanem. Sophie skrývá hrůznou minulost přeživší holocaust, jež se postupně odhaluje v tragické formě „volby“, kterou musela učinit v jednom z koncentračních táborů, rozhodujíc o životě svých dětí. Příběh analyzuje psychické následky této volby a symbolizuje nesmírný tlak osudu a morálních dilemat války. Román zkoumá téma viny, odpuštění, lásky a přežití v nelidských podmínkách i komplikovaných mezilidských vztahů.

Podrobný rozsáhlý děj

Stingo, dvacetiletý jihoamerický rodák a začínající spisovatel, přijíždí v roce 1947 do New Yorku a nastěhuje se do Brooklyn, kde žije skromně a snaží se prosadit literárně. Brzy se seznámí s Nathanem, charismatickým a intelektuálně nadaným mužem, a jeho partnerkou Sophií, krásnou, tajemnou ženou s bolestivou minulostí. Trojice začne žít spolu v bytě zvaném Růžový palác. Stingo je fascinován Sophiinou osobností a příběhem, postupně se od ní dovídá části jejího traumatu z nacistických koncentračních táborů.

Sophie se vyznačuje vysokou inteligencí a kulturou, ale také hlubokými vnitřními rozporami a vinou, které ji tíží od chvíle, kdy byla během války zatčena a transportována do Osvětimi. Tam musela učinit nelidské rozhodnutí – Sophiina volba – kdy byla nucena rozhodnout, které ze svých dětí bude posláno na smrt. Tento okamžik je zdrojem jejího celoživotního utrpení a psychického rozkladu. Stingo si uvědomuje, jak hluboký je její emocionální a psychologický stav, který se postupně odráží na jejím vztahu k Nathanovi, který je často vášnivý, ale konfliktní.

Stingo současně sleduje vývoj jejich vztahu, zejména narůstající Nathanovu závislost na alkoholu a psychické problémy, které vedou k jejich častým hádkám a napětí. Významné jsou rozhovory a vnitřní monology postav, které rozkrývají víru, vlnu, utrpení a snahu o odpuštění. Sophie se často vyhýbá explicitnímu sdílení svého utrpení, vnitřně však prožívá extrémní pocity viny a sebepohrdání.

V průběhu příběhu Stingo vystupuje nejen jako vypravěč, ale i jako spoluprožívající a občasný rádce Sophii, pomáhá jí vyrovnávat se s minulostí. Zároveň se snaží pochopit a přijmout morální složitost situací, které vznikly během válečných událostí. Román obsahuje i referenční události, jako jsou vzpomínky na Rudolfa Hösse, velitele Osvětimi, které Sophie světuje Stingovi. Konec je tragický – Sophina trauma a nemožnost úniku z minulosti vedou k její sebevraždě, která je pro Stinga hlubokým psychickým otřesem.

Vlastní zhodnocení

„Sophiina volba“ představuje výjimečné psychologické dílo, které kombinuje osobní osudy s historickým traumatem holocaustu a jeho dopady na lidskou psychiku. Styron precizně vystavěl komplexní postavy a jejich vnitřní konflikty, a to s velkou citlivostí a hloubkou. Dílo klade otázky o vině, trestu, morálce a možnostech odpuštění v extrémních situacích. Text je zároveň i reflexí o síle lásky, přátelství a lidské odolnosti. V literárním kontextu patří k významným dílům 20. století, vyžaduje však pozornost čtenáře kvůli své náročnosti a hluboké psychologické a historické vrstvě.